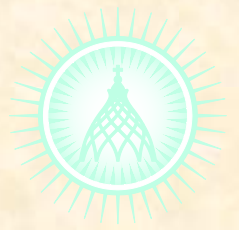

UITNODIGING

Lezing dr Bernadette van Hellenberg Hubar
m.m.v. de Kathedrale Bavo Cantorij

Caelestis urbs Jeruzalem

Maandag 3 maart 2014 om 19.45 uur
Nieuwe Bavo, Haarlem, ingang Emmaplein
Toegang: Bijdrage gewenst, vrienden vrij

MAJESTATIS ✦ GLORIAE ✦

Lezing

Caelestis urbs Jeruzalem, Hemelse stad Jeruzalem

Wat bindt de componist Alphons Diepenbrock met Joseph Cuypers als architect van de nieuwe Bavo? Wat zijn de schakels tussen de Apocalyps van Johannes en De Heilige Linie van Cuypers' peetoom J.A. Alberdingk Thijm? Welke gemene deler is er tussen de Sainte Chapelle van Parijs, het Amsterdamse Rijksmuseum en de nieuwe Bavo in Haarlem? En wat is dan weer de overeenkomst met de monstrans van Jan Brom in het Kathedraal Museum van de nieuwe Bavo? Er is maar één antwoord en dat is: het hemels Jeruzalem.

Inspiratie

Een van de meest inspirerende thema's in de kerkelijke kunst is dat van de hemelse stad die door Johannes in zijn Apocalyps op onnavolgbare wijze wordt beschreven. Het rijk Gods dat niet van deze wereld is, werd niettemin vanouds opgevat als een aardse stadstaat, omsloten door muren als een veilige burcht. Zo schilderde Jan Oosterman haar in de Catharinakerk in Den Bosch van Jan Stuyt, de co-architect van de nieuwe Bavo. Oosterman, die ook in de nieuwe Bavo gewerkt heeft (de verering van het Lam Gods en de Drie-eenheid boven de noordelijke entree naar de kooromgang is van zijn hand), schilderde dit visioen in Den Bosch in de centrale koepel: het deel van de kerk dat bij uitstek door haar ronde vorm de eeuwigheid verbeeldt. Ook bij de majestueuze koepel van Haarlem is dat het geval. Zo ontvouwt zich een patroon dat verloopt van staat naar stad naar gebouw, of liever gezegd kerkgebouw. De oeroude hymne *In festo dedicationis ecclesiae*, bij het kerkwijdingsfeest, opent dan ook met de woorden *Caelestis urbs Jeruzalem*, want ieder kerkgebouw is een aardse voorafbeelding van de hemelse stad.

De Nieuwe Bavo

Toch zijn er kerken waar dit thema nadrukkelijker speelt dan bij andere, en op dit punt springt de nieuwe Bavo er uit. Ze is namelijk de enige die een motto draagt dat direct te herleiden is tot de Apocalyptische stad. Johannes vertelt dat deze stad geheel uit goud is gemaakt en versierd is met edelstenen. Hij vergelijkt haar met een bruid die zich mooi maakt voor haar man: een beeld dat hij ontleende aan het Hooglied, dat andere bijbelse gezang dat maar niet ophoudt, te inspireren. Zo kwam de nieuwe Bavo als enige kerk in Nederland aan haar devies: *sicut sponsa ornata*, getooid als een bruid.

De Hymne

Tijdens de lezing wordt de hymne *In festo dedicationis ecclesiae* van Alphons Diepenbrock uitgevoerd door de Kathedrale Bavo Cantorij.

De spreekster dr Bernadette van Hellenberg Hubar

Al vanaf haar studie kunstgeschiedenis, die ze afrondde met haar scriptie over de romaanse Servaaskerk in Maastricht, heeft het visioen van Johannes haar geïntregeerd. Het thema van de hemelse stad kwam terug, toen ze bezig was met haar proefschrift over het Rijksmuseum en kan dan ook als een van de leidmotieven in het oeuvre van Cuypers senior worden beschouwd. Dat is ook de reden dat Alphons Diepenbrock zijn hymne *In festo dedicationis ecclesiae* speciaal voor de architect componeerde en wel voor zijn zeventigste verjaardag. Dat dit motief ook in de nieuwe Bavo een prominente positie inneemt, mag eigenlijk niet verbazen. In de lezing die zij geeft, wil zij haar toehoorders meenemen naar de *'hemelse steden in aardse vormen'*.

Inschrijven voor de lezing

De lezing wordt georganiseerd op **maandag 3 maart a.s. om 19:45 uur** in de plebanie door de Vriendenkring van de nieuwe Bavo. Voor de entree wordt een bijdrage van **10 euro** gevraagd (vrienden vrij) die ten goede komt aan het nieuwe werk van Marc Mulders voor de Doopkapel van de kathedraal. Belangstellenden worden verzocht zich aan te melden bij de vrienden@rkbavo.nl.

**Vriendenkring
Van de Nieuwe Bavo
Leidrevaart 146, 2014 HE Haarlem**

**Caelestis Urbs Jerusalem V. vocibus composuit Alphonsus Diepenbrock
(Gecomponeerd ter viering v/d 70 verjaardag van Dr Cuypers)**

Caelestis urbs Jerusalem,
Beata pacis visio,
Quae celsa de viventibus
Saxis ad astra tolleris,
Sponsaeque ritu cingeris
Mille angelorum millibus.

Hemelse stad Jeruzalem,
Zalig visioen van vrede,
U die zich door de levende stenen
verheft tot aan de hoogte der sterren,
En zich bij de ceremonie van de bruid
door duizend maal duizend engelen omringt.

O sorte nupta prospera,
Dotata Patris gloria,
Respersa Sponsi gratia,
Regina formosissima,
Christo jugata principi,
Caeli corusca civitas.

Uit een voorspoedig lot gehuwd,
Begunstigd door de glorie van de Vader,
En met de gratie van de Bruidegom
bestrooid, o allerschoonste Koningin,
bent U met Christus de vorst getrouwd,
De schitterende stad van de hemel.

Hic margaritis emicant,
Patentque cunctis ostia:
Virtute namque praevia
Mortalis illuc ducitur,
Amore Christi percitus,
Quisquis tormenta sustulit

Hier blinken de deuren van parels
en staan zij voor iedereen open,
want door de deugd vooropgegaan
wordt de sterveling hierheen gevoerd:
al wie door Christus' liefde bewogen,
de kwellingen ondergaat.

Scalpri salubris ictibus,
Et tunsione plurima,
Fabri polita malleo
Hanc saxa molem construunt.
Aptisque juncta nexibus
Locantur in fastigio.

Door de krachtige slagen van de beitel
En onophoudelijk geklop
Gepolijst door de hamer van de werkman
Bouwen de (levende) stenen dit gevaarte.
En samengevoegd in hecht verband
Worden zij in het frontispies gevoegd.

Decus Parenti debitum
Sit in aeternum Altissimo,
Natoque Patris Unico,
Et inclyto Paraclito,
Cui laus, potestas, gloria
Sit per aeterna saecula.

Aan de Vader is de eer verschuldigd,
de Hoogste in de eeuwigheid,
En aan de Eniggeborene van de Vader,
En de befaamde vertrooster
Aan wie roem, macht en glorie zij
Door de eeuwigdurende eeuwen heen.